

Európska investičná banka • Európska investičná banka • Európska investičná banka • Európska investičná banka • Európska investičná banka

Úloha EIB pri financovaní projektov trvalo udržateľnej mestskej dopravy

Európska investičná banka bola zriadená v roku 1958 na základe Rímskej zmluvy v snahe financovať projekty, ktoré podporujú ekonomické a sociálne priority Európskej únie. Súčasnú priority sú: ekonomická a sociálna súdržnosť a konvergencia v rozšírenej Únii, implementácia vedomostnej ekonomiky, rozvoj transeurópskych sietí (TEN), podpora malých a stredných podnikov v rozšírenej Únii, ochrana a zlepšovanie životného prostredia a podpora udržateľných spoločností, a podpora udržateľnej, konkurencieschopnej a bezpečnej energie. Pri podpore rozvoja EÚ sa úverová činnosť EIB mimo EÚ riadi radom mandátov udelených Európskou úniou, ktoré podporujú politiky EÚ v oblasti rozvoja a spolupráce v partnerských krajinách.

Aby projekty splnili podmienky pre finančnú podporu zo strany EIB, musí sa dokázať ich trvalá udržateľnosť z ekologického i ekonomického hľadiska. Typickým príkladom sú investície, ktoré posilňujú sieť verejnej dopravy. Presadzovaním prechodu zo súkromnej dopravy na verejnú a snahou o zníženie prehustenosti sa tieto projekty usilujú nielen o zlepšenie kvality ovzdušia a zníženie hluku, ale zvyšovaním energetickej účinnosti a obmedzovaním emisií skleníkových plynov (GHG) takisto pomáhajú riešiť klimatické zmeny. Skrátka prispievajú k zvyšovaniu kvality života. V tomto zmysle financovanie trvalo udržateľnej mestskej dopravy zo strany EIB podporuje dopravné, environmentálne a energetické politiky Európskej únie.

Projekty mestskej dopravy však ako také nie sú ekologicky neutrálne. Hlavným znakom procesu hodnotenia banky je zistiť, či je čistý environmentálny dosah každého projektu prijateľný a či sú riadne určené vhodné nápravné opatrenia a opatrenia na zmiernenie dosahu.

Pôsobenie EIB v sektore verejnej mestskej dopravy

V roku 2008 uvoľnila EIB na kapitálové investičné projekty pôžičky v objeme 57,6 mld. EUR, z nich bolo 89 % v krajinách Európskej únie a zvyšok v partnerských krajinách. Do projektov mestskej dopravy smerovalo 2,8 mld. EUR, čo tvorí približne pätinu z priamych pôžičiek poskytnutých EIB v dopravnom sektore ako celku a 6 % z celkových individuálnych pôžičiek. Hoci objem poskytnutých pôžičiek na mestskú dopravu sa každoročne v každom štáte mení a poskytovanie pôžičiek bankou vychádza viac z dopytu než z kvót, tento pomer sa za posledných päť rokov veľmi nezmenil. Preto je v Európskej únii veľmi ojedinelé stretnúť sa s kvalitným projektom metra alebo úzkokoľajovej dráhy, ktorý ešte od EIB finančnú podporu nedostal.

Prípadová štúdia: Metro de Barcelona – Línea 9

Projekt pozostáva z výstavby novej linky metra („Línea 9“ s celkovou dĺžkou 49 km a 53 stanicami), ktorá tvorí časť podzemnej siete v meste Barcelona a prepája päť obcí v priľahlých mestských častiach. Línea 9 je hlavným bodom stratégie rozvoja mestskej verejnej dopravy a jej cieľom je vytvoriť efektívnu, vysokokapacitnú infraštruktúru verejnej dopravy v snahe uspokojiť zvyšujúce sa potreby z predmestských oblastí. Takisto významne posilní spojenia medzi medzinárodným letiskom v Barcelone a centrom mesta a bude dvakrát prepojená s vysokorýchlostnou železničnou linkou Madrid – Barcelona – Francúzsko.

Razené podzemné tunely však vždy predstavujú istý stupeň neistoty. S cieľom minimalizovať problémy sa navrhovateľ rozhodol vytvoriť model, ktorým sa bude v reálnom čase sledovať dosiahnutý pokrok štítovacích strojov. Banka navyše požiadala o vypracovanie podrobnej analýzy, ktorá štruktúrovaným spôsobom zohľadňuje všetky riziká, ktoré by mohli ovplyvniť projekt, zvlášť so zreteľom na možné negatívne spoločenské vplyvy. Preto sa považovalo za nevyhnutné vyčísliť náklady súvisiace so zavedením nekonvenčných preventívnych opatrení v snahe znížiť riziko pozemných pohybov na minimum. Banka sa domnieva, že je to najsprávnejší prístup a hoci tým investičné náklady značne vzrástli (okolo 20 %), význam projektu a jeho kontext zdôvodňujú uznanie týchto dodatočných nákladov, čo obsahuje výhodu spočívajúcu v znížení miery stavebného rizika a predídení neželaným omeškaniam pri realizácii (realizácia projektu sa by sa mala ukončiť do roku 2014).

V období rokov 2004 až 2008 predstavovala podpora EIB v sektore mestskej dopravy viac ako 14 mld. EUR vo forme priameho financovania. Finančnú podporu získalo približne 69 projektov mestskej dopravy, pričom 61 z tohto počtu bolo v EÚ. Išlo o výstavbu, rozšírenie alebo obnovu infraštruktúry verejnej dopravy (metro, systémy úzko koľajovej dráhy alebo pouličnej elektrickej dopravy) a nadobudnutie vozového parku v hlavných mestách (napríklad Londýn, Atény, Madrid, Sofia a Belehrad) a v iných veľkomestách (Barcelona, Valencia, Malaga, Marseille, Florencia, Gdansk, Istanbul atď.).

V päťročnom období 2004 až 2008 smerovala väčšina pôžičiek EIB do verejnej dopravy v Španielsku: 4,8 mld. EUR (34 %), pričom veľkú časť pohltila výstavba nových liniek metra v Madride, Barcelone a Seville. Do projektov mestskej dopravy vo Francúzsku putovalo viac ako 2,3 mld. EUR (17 %); financie podporili rozšírenie metra v meste Toulouse alebo výstavbu nových električkových tratí v mestách

Paríž, Nice, Le Mans, Toulon či Clermont-Ferrand, pričom do programu podporujúceho investície miestnych orgánov do trvalo udržateľnej mestskej dopravy smerovalo 500 miliónov EUR. Pôžičky v Spojenom kráľovstve predstavovali 1,3 mld. EUR (9 %), z čoho viac ako 650 miliónov EUR bolo poskytnutých na výstavbu a prevádzku linky metra East London Line v Londýne.

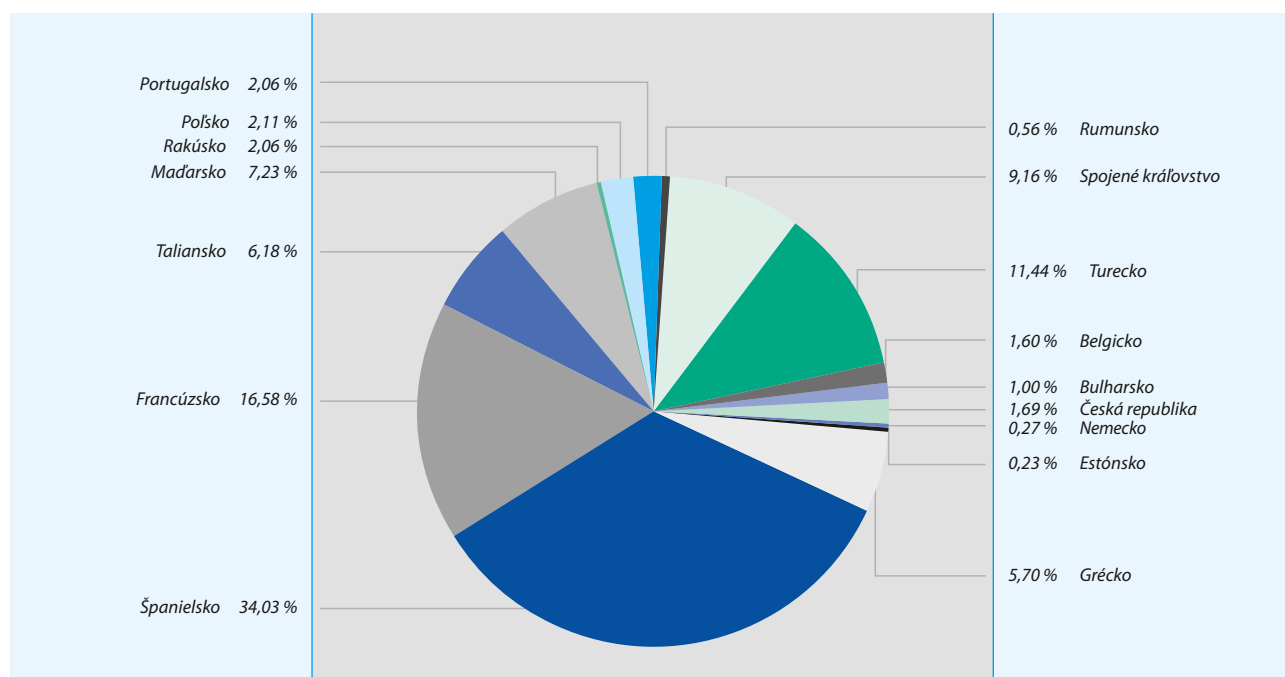
Mimo EÚ, kde pôžičky poskytované EIB na verejnú mestskú dopravu za posledných päť rokov dosiahli celkový objem 1,6 mld. EUR, zohrávala banka významnú úlohu pri financovaní mestskej hromadnej dopravy v mestách ako Istanbul, Bursa a Antalya v Turecku.

Financovanie mestskej verejnej dopravy

Hlavnou výzvou pre účasť EIB na verejnej doprave je podporiť riešenia, ktoré

Obdobie rokov 2004-2008 – Individuálne pôžičky EIB v sektore mestskej dopravy: 13,6 miliárd EUR

vytvárajú rovnováhu medzi narastajúcim dopytom po mobilite a kvalitou mestského prostredia. Najmä pre nové členské štáty a krajiny, s ktorými prebiehajú rokovania o prístupení, to znamená obmedziť neviazaný, prudký rozvoj infraštruktúry a vedie k zavedeniu racionálnych procesov dlhodobého plánovania.

Projekty mestskej verejnej dopravy sú žiaľ len málokedy finančne sebestačné a zvyčajne čelia výrazným prevádzkovým deficitom. Sadzby musia byť prijateľné, pretože mobilita sa považuje za všeobecné dobro a verejná doprava sa používa ako nástroj prerozdelenia príjmov. Projekt môže vykazovať pevnú mieru návratnosti a spĺňať požiadavky EIB, i keď je miera finančnej návratnosti záporná.

Aby mestá splnili finančné požiadavky na investície aj na pokrytie prevádzkových deficitov, väčšina z nich využíva pomerne ľubovoľné príspevky z centrálnej, regio-

nálnej a mestskej správy. Potreba nových prístupov k mobilizácii potrebných finančných zdrojov však ďalej rastie, a to nielen na zabezpečenie kvalitnej služby, ale aj na zvýšenie ponuky služieb s cieľom uspokojiť vyvíjajúce sa spoločenské potreby. EIB môže v tomto smere hrať významnú úlohu.

Hodnotenie projektov s ohľadom na ich financovanie

Ako súčasť hodnotenia investičných plánov verejnej dopravy EIB posudzuje členenie a všeobecnú koordináciu prevádzky z finančného hľadiska. Ak je to potrebné, navrhovateľom projektu poskytne odbornú pomoc v snahe zabezpečiť, že prevádzka je uskutočniteľná a vhodná na financovanie. Na to je potrebné vypracovanie podrobnej analýzy rizík súvisiacich s viacerými fázami projektu (návrh, obstaranie, realizácia a prevádzka).

EIB preto bude posudzovať rôzne strany zaangažované do prevádzky, možné riziká a spôsoby zníženia týchto rizík na minimum.

Na tomto pozadí EIB každý projekt dôkladne analyzuje a jej odborní pracovníci pripravujú hodnotiacu právu, ktorá zahŕňa:

- zdôvodnenie financovania zo strany EIB (splnené ciele politiky EÚ);
- dodatočné priaznivé faktory (napr. inovatívna povaha investície);
- hlavné riziká;
- odporúčania pre stranu prijímajúcu pôžičku, rôzne poznámky, životnosť;
- všeobecné zmluvné podmienky platné pre pôžičku a jej uvoľnenie;
- dohľad nad zmluvou zo strany EIB (typ, obsah a frekvencia podávania správ);
- všeobecné zhodnotenie vplyvu na životné prostredie, ako aj spoločenského dosahu na ľudí, ktorých sa realizácia projektu dotkne.

Pred prijatím rozhodnutia o financovaní musí EIB určiť, či je projekt realizovateľný z ekonomického, finančného, technického a environmentálneho hľadiska. Navrhovateľ projektu, ktorý má záujem získať od EIB pôžičku, preto musí pripraviť dostatočnú dokumentáciu, na základe ktorej banka analyzuje rôzne otázky súvisiace s projektom. EIB navyše vždy s navrhovateľom navštívi stavenisko, aby bolo hodnotenie projektu čo najobjektívnejšie a najobsiahlejšie.

Financovanie projektov mestskej verejnej dopravy prostredníctvom verejno-súkromných partnerstiev v EIB

Počet projektov financovaných prostredníctvom verejno-súkromných partnerstiev (VSP) neustále rastie. Prevažná väčšina úverov EIB vo forme VSP smeruje do sektoru dopravy vrátane mestskej dopravy. V období rokov 2004 až 2008 predstavovala podpora EIB v projektoch mestskej dopravy typu VSP 3,5 mld. EUR.

Hlavná výhoda verejno-súkromných partnerstiev spočíva vo zvýšenej účinnosti a efektívite dosahovanej zdieľaním projektových rizík. Riziká by mali niesť tí, ktorí sú schopní ich najlepšie riadiť: stavebné a prevádzkové riziká nesie súkromný podnik, zatiaľ čo verejné orgány preberajú riziko za vytvorenie a zachovávanie vyrovnaného právneho a ekonomického rámca počas celého trvania projektu. VSP navyše umožňujú verejným orgánom vytvárať infraštruktúru verejných služieb, a to rozložením investičnej záťaže v čase a v niektorých prípadoch i povolením podsúvahových záväzkov.

Úspešné VSP znamenajú úzke partnerstvo medzi zainteresovanými stranami, pričom majú neustále na zreteli konečného zákazníka. Verejné orgány a súkromný držiteľ koncesie musia jasne rozumieť rozsahu projektu, teda jeho účelu (verejná služba) i jeho dĺžke (dlhodobé trvanie). Vzhľadom na všetky tieto uvedené faktory EIB bežne analyzuje projekty VSP v oblasti verejnej dopravy v dvoch odlišných fázach. Vo fáze prípravy zadania ponuky pomáha banka najskôr

investorovi s finančnou organizáciou výzvy na predkladanie ponúk. Keď je držiteľ koncesie vybraný, banka vyhodnocuje realizovateľnosť projektu a zabezpečí potrebné finančné prostriedky.

Banka úzko spolupracuje so všetkými hlavnými účastníkmi projektu: európskymi inštitúciami, verejnými orgánmi a súkromnými subjektmi. Aby EIB splnila túto výzvu, vytvorila účelovú medzirezortnú jednotku na poskytovanie poradenstva a odovzdávanie know-how o štruktúrovaní VSP. Popri vnútroštátnych a regionálnych orgánoch VSP a Európskej komisii zohráva EIB navyše aktívnu úlohu v nedávno založenom Európskom stredisku odborníkov v oblasti VSP (EPEC), ktoré uľahčuje výmenu skúseností medzi verejnými orgánmi sektoru VSP v Európe a poskytuje praktickú pomoc pri realizácii VSP. EIB je oddaná partnerstvu so všetkými stranami zaangażovanými do projektov mestskej verejnej dopravy, či už ide o VSP alebo tradičnejšie formy. Zaisťuje, že značné finančné prostriedky sa použijú najlepším spôsobom na zlepšenie kvality života európskych občanov.

Podpora EIB v iniciatíve Dohovor primátorov

V snahe vniesť viac zelene do miest Európska investičná banka súhlasila, že bude podporovať iniciatívu Dohovor primátorov, prispievajúc k jej rozvoju a smerujúc k financovaniu nevyhnutných investícií v oblasti energetickej účinnosti a technológií obnoviteľných zdrojov.

Pri podpore tejto iniciatívy je možné využiť viaceré finančné nástroje EIB vrátane:

- individuálnych pôžičiek na financovanie veľkých projektov (alebo skupiny projektov, ktoré realizuje ten istý subjekt);
- nástrojov na financovanie menších investícií v spolupráci s miestnymi bankami;
- kombinácie grantov a pôžičiek v prípade, ak sú na prekonanie podstatných prekážok potrebné a dostupné dotácie.

Z pohľadu sektorov sa hlavný dôraz v tejto fáze kladie na energetickú efektívnosť a obnoviteľné energetické zdroje vo verejných budovách, sociálnej bytovej výstavbe, pouličnom osvetlení a mestskej doprave (napríklad energeticky efektívne autobusy). Predpokladá sa, že spoločnosti poskytujúce energetické služby (ESCO) budú zohrávať pri realizovaní investícií v týchto oblastiach významnú úlohu.

Banka v tejto súvislosti nedávno vytvorila Rámcový finančný nástroj pre ekologické autobusy (Clean Bus Framework Finance Facility, CBFF) s cieľom poskytnúť výhodné, dlhodobé financovanie prevádzkovateľom mestskej dopravy, ktorí nahradzujú alebo rozširujú svoje autobusové parky o nové vozidlá, ktoré prevyšujú existujúce environmentálne požiadavky, a to najmä vozidlá na alternatívny pohon, hybridné vozidlá alebo vozidlá, ktoré používajú iné ekologické technológie.

EIB pracuje s Európskou komisiou na vzniku grantového nástroja v snahe podporiť prípravu projektov. Tento nástroj bude k dispozícii mestám alebo skupinám miest, ktoré majú konkrétne, dostatočne veľké investičné programy, aby mohli naplniť ciele dohody. Za investičné programy sa budú hodnotiť návrhy projektov v objeme 100 miliónov EUR alebo viac, no návrhy menších objemov sa môžu takisto brať do úvahy.

Tieto poradenské služby sa vzťahujú na opatrenia zamerané na rozšírenie miestnej kapacity pri tvorbe projektu, vrátane prípravy procesu výberového konania. Cieľom je podporiť tvorbu projektov, ktoré prinášajú inovatívne riešenia alebo majú ilustračnú povahu. Tieto poradenské služby by mali vyústiť do realizácie investícií priamo súvisiacich s cieľmi akčných plánov pripravených v rámci Dohovoru primátorov.

Mestá alebo skupiny miest sa môžu obracať na EIB v súvislosti s predbežnými rokovami o svojich investičných plánoch (kontakt: covenant.of.mayors@eib.org).

Európska investičná banka • Európska investičná banka • Európska investičná banka • Európska investičná banka • Európska investičná banka

Kontakty

Všeobecné informácie:

Informačná kancelária

Úsek komunikácie a poskytovania informácií

☎ (+352) 43 79 - 22000

☎ (+352) 43 79 - 62000

✉ info@eib.org

Otázky zo strany tlače:

Sekretariát tlačovej kancelárie

Úsek komunikácie a poskytovania informácií

☎ (+352) 43 79 - 21000

☎ (+352) 43 79 - 62000

✉ press@eib.org

Európska investičná banka

98-100, boulevard Konrad Adenauer

L-2950 Luxembourg

☎ (+352) 43 79 - 1

☎ (+352) 43 77 04

www.eib.org – info@eib.org

